

АВТОРСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОЕТИЧНИХ ОБРАЗІВ МОВЧАННЯ

(на матеріалі поетичного дискурсу корелюючих мов)

В.С. Куліш (Суми)

Проблема інтерпретації художнього тексту на часі є вельми актуальною з огляду на тенденції осмислення цього явища провідними лінгвістами (Р. Зорівчак, Л. Коломієць, В. Комісаров, В. Кухаренко, В. Радчук, Л. Краснова, Р. Гром'як). Під "інтерпретацією" вони розуміють: "засвоєння ідейно-естетичної, смислової та емоційної інформації художнього твору, яке здійснюється шляхом відтворення авторського бачення та пізнання дійсності" [6, с. 6]; "метод літературознавства й літературної критики, тлумачення змісту твору і його форми в певній культурно-історичній ситуації його прочитання" [5, с. 4]; "дослідницьку діяльність, пов'язану з тлумаченням змістової, смислової сторони літературного твору на його структурних рівнях через співвідношення з цілістю вищого порядку" [7, с. 316].

У сучасній лінгвістиці значна увага фокусується на лексичних маркерах емотивності, на інтеграції інтелектуальної, афективної (емоціональної) функцій мислення, їх матеріалізації у мові [2, с. 52]. Слушною є думка про те, що емотивність має формальне вираження на всіх рівнях мови: фонологічному, морфологічному, лексико-семантичному та фразеологічному [4, с. 248]. Експресивність – це властивість вербалізаторів інтенсифікувати вплив на адресата за рахунок знаків оцінного наповнення [3, с. 40]. Силенціальний ефект в поетичному дискурсі наділений експресивністю, тому що його вербалізатори корелюють з експресивним та емотивним мовленням, актуалізуючи при цьому раціональні, емоційні, позитивні, негативні, амбівалентні та подвійні оцінки [1, с. 119]. Мовчання – це універсальне явище, що корелює з вербальними номінаціями (нейтральними та стилістично-маркованими). Напр.: [Thoughts] silent ... as space (Lord

George Byron); Silent as despairing love (William Blake), Silent as a ghost (Percy Bysshe Shelley); The silence like an ocean rolled, and broke against my ear (Emily Dickinson); The silence of the place was like asleep, so full of rest it seemed (Henry Wadsworth Longfellow).

Стилістично-марковані номінації пов'язані з експресивністю, емоційністю поетичного тексту, і екстеріоризуються завдяки вербалізаторам поетичного мовчання, які, в свою чергу, сприяють інтерпретації аксіологічної оцінки, авторського бачення референтів, відтворення експресивно-емотивного потенціалу кодованих та декодованих текстів.

В рамках моделі синонімічних зв'язків вербалізатор *silence* в англійській мові представлений рядом синонімів, що пов'язані між собою асоціативними зв'язками. Напр.: nouns (silence; stillness (quiet); peace, hush, lull; muteness; solemn silence, awful silence, dead silence, deathlike silence), verbs (be silent; hold one's tongue (not speak), render silent; silence, still, hush; stifle, muffle, stop; muzzle, put to silence (render mute)), adjectives (silent; still, stilly; noiseless, soundless; hushed; mute., soft, solemn, awful, deathlike, silent as the grave; inaudible (faint)), adverbs (silently; sub silentio) [10, с. 1250].

Що стосується синонімічного ряду в українській та російській мовах, то він представлений релевантними номінаціями типу: рос.: молчок, безмолвие, тишина, тишь, затишье, спокойствие, покой, ни звука, глушина, беззвучие., укр.: тиша, спокій, німота, мовчанка. Синонімічні вербалізатори мовчання актуалізують емоційність, експресивність надлишково, за допомогою сталих та оказіональних виразів. Контекстуальне оточення є благодатним для семантизації внутрішніх вагань, нараторських роздумів та генерації метафоричної образності [1, с. 118].

Експресивно представлені лексичні повтори у екстеріоризації силенціального ефекту у поетичних творів, напр.: Англ.: Ah! gentle may lay medown, and gentle rest my head, / And gentle sleep the sleep of death, and gentle hear the voice /

Of him that walketh in the garden in the evening time.' [11, с. 156]. Рос.: Ах, тихо бы
улечься мне, и голову склонить, / И тихо смертным сном уснуть, и тихо
слушать голос / Того, кто и в вечерний час не оставляет сад [9, с. 27].

В даному випадку такі лексичні повтори як *gentlerest, gentlesleep, the sleep of death* інтерпретуються в перекладі завдяки вербалізаторам мовчання тихо смертным сном уснуть, тихо слухать голос, тихо голову склонить. Стає зрозуміло, що тиша тут асоціюється зі спокоєм, смертю, і саме ці компоненти виступають експресивними одиницями мовчання. Оцінка, емоція та експресія утворюють контекстуальну єдність.

Паралельно з лексемою *silence* на раторивикористовують для позначення мовчання прями та непрямі номінації, що корелюють з силенціальним ефектом, напр.: Англ.: *I would not talk, like Cornets – / I'd rather be the One / Raised softly to the Ceilings – / And out, and easy on –* [8, с. 166] Рос.: Мне – говорить – как флейты? / Нет – покорясь им – / Подняться тихо к потолку – / Лететь – как легкий дым – [8, с. 167]

Поетика перекладу майже релевантна поетиці Емілі Дікінсон: вживання синонімічних графічних знаків, що також корелюють з силенціальним ефектом, а також вербалізаторів тиші і мовчання, таких як *raised softly, I would not talk* створюють наймовірніше експресивну інтерпретацію поетичного твору.

Говорячи про парадигму засобів позначення мовчання в поетичному творі слід враховувати їх нейтральні та стилістично-марковані номінації. До вербалізаторів мовчання тяжіють такі емоційно забарвлені компоненти як парні синоніми, персоніфікація, метафора, порівняння, які по-різному інтерпретуються авторами. Перекладач же в свою чергу ніби заново осмислює поетичний текст, вводячи свої власні корективи та образи, бо інтерпретація – це варіант художнього сприйняття інваріанту. Інтерпретація дає могутній поштов

х для пошуків, роздумів, поглиблення знань, загострення естетичного почуття, розуміння прекрасного, а отже – творчості. Можна із впевненістю сказати, що у природі і практиці художньої інтерпретації лежить мистецтво.

Література

1. Анохіна Т.О. Семантизація категорій мовчання в англomовному художньому дискурсі : монографія / Т.О. Анохіна. – Вінниця : Нова книга, – 160 с.
2. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / А.Д. Белова. – К. : Астрія, 1997. – 310 с.
3. Быценко Т.А. К вопросу соотношения эмоций и оценок в дискурсе негативной эмоциональности / Т.А. Быценко // Матеріали. міжнар. наук.-метод. конф. “Ювілейні четверті Каразінські читання, присвячені 200-річчю ХНУ: “Людина. Мова. Комунікація». – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. – С. 39–41.
4. Гранько Н.К. Емоції у психології та лінгвістиці / Н.К. Гранько // Лінгвістичній дидактичній проблемі іншомовної комунікації / Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – Х. : Константа, 2002. – № 567. – С. 243–250.
5. Краснова Л. До проблеми аналізу та інтерпретації художнього твору / Л. Краснова. – Дрогобич : ТЗОВ “Вимір”, 1997. – 147 с.
6. Кухаренко В.А. Интерпретация текста / В.А. Кухаренко. – М. : Просвещение, 1988. – 192 с.
7. Літературознавчий словник-довідник / [Р.Г. Гром’як, Ю.І. Ковалів та ін.]. – К. : Академія, 1997. – 752 с.
8. Джимбинов С.Б. Американская поэзия в русских переводах XIX – XX века / С.Б. Джимбинов. – Москва : Радуга, 1983. – 667 с.
9. Поэзия английского романтизма. – Москва : Худож. лит-ра, 1975. – 599 с.
10. LDCE – Longman Dictionary of Contemporary English. – Pearson Education Limited, 1989. – 1744 p.

11. The Poems of William Blake. – Newly Revised Edition, 1988. – 973 p.
Матеріал четвертої міжнародної конференції (22 березня 2014 року)
«Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів». – Харків:
ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. – С. 42 – 45.